

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה טו.

עין משפט נר מצוה

ע"פ א מיי פ"א מהל'
מ"ש הלכה ו יפ"ד
מהל' שנונית הלכה יג
[נפיש' י"ד סומן שלא
סעיף קטן]:
ב ב מיי (שם הל"ט)
[פ"א מהל' מעשר שני
הל' ה טו"ש פ"א שם]:

או שבט דתקופה. אמנני נמי דקתני בחדר כשצט קא צעי אע"ג
דשאלו באתרוגו (וקשיא אמאי לא צעי בחדר כאלו ר"ה למעשר
דהמה או בקמייתא צ"ו כסיון ר"ה לשתי הלחם וצאיך):

דחדשים. אע"ג שצישול הפירות הולך אחר החמה שנאמר
(דברים לג) ממגד תזרזות שמש ה"ג
כתיב (שם) ממגד גרש ירחים וגם
ישראלים מונין ללזנה:

בשלהם סיפא לחומרא. תימיה
מאי חומרא הכי קולא
היא לענין מעשר וחומרא לענין
שציעית ואי היה אויל לחומרא בתריויהו
הוה סיך חומרא אכל השתא הוה ליה
למימר בשלמא סיפא בחר חנטה וי"ל
דהכי קאמר בשלמא סיפא אפילו
מטעם ספק דבחר חנטה או בחר
לקיטה אזולת לחומרא לענין ציעור
וניחא הא לפטורה מן המעשר מאחר
דחייבו חכמים להפקיר:

**יד הכל ממשמשים בו ואת אמרת
התחייב במעשר**. לא נקט האי
טעמא אלא למאן דלמר לעיל (דף י'):
זוה לאילן לכל דבר כשאר אילנות
דלוהו מודו דבחר חנטה אפי' הכי
פטורין מן המעשר מטעם יד הכל
ממשמשים דלמאי דבצר דצטולמוס
משום חמשה זקנים דאתרוג אחר
לקיטה למעשר ואחר חנטה
לשציעית (א) לא הוה צריך לטעם
זה דצין לענין חדש וישן צין לענין
מעשר שני ועני אויל בחר לקיטה
ובחמס אייתי לקמן דצטולמוס
דהיינו מתני' דצטורים (פ"ב מ"ו)
דאתרוג זה לאילן צ"ג דרכים
ולירק צדקן אחד:

**שאיין דבר שחייב במעשר
אא"ב גדף בחיוב ונלקט**
בחיוב. לענין חדש וישן מעשר שני
ועני לא צעי גדל ונלקט בשהת אחת
ואוליגן בחר חנטה והכל פטור משום
יד הכל ממשמשים:

**שאיין דף דבר שחייב בביעור
אא"ב גדף בשביעית ונלקט**
בשביעית. וא"ת ומאי קשיא ליה סיפא
צין לרבה צין לרז המנוגה הא כולהו
תנאי פליגי אדרי"ש בזה דהא מילתא
דפשיטא דככל דוכתי צין למעשר צין
לשציעית אילן בחר חנטה ירק בחר
לקיטה בצואה ויחיס בחר שלש ועוד
קשיא דצפ' מקום שנהגו (פמחם נא):
קאמר רבי שמעון גופיה כל הספחים
אסורין חוץ מספחיה כרוז שמעמידה
רז נקיס גאון צשל שציעית היו"אס
בשמינית ונראה הני מילי לענין שאר
דיני שציעית חוץ מלענין ציעור ועוד נראה דלא איירי הכא אלא
באתרוג דוקא ושמא שום טעם יש ומיתוקמא שפיר השתא כרבי
שמעון ההיא דבחר דבחר שחן שניה (שציעית פ"ה מ"א):
ורבותיו

כרבי תנאי היא, דתניא א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים אחרתו אחר לקיטתו למעשר, אחר חנטה לשביעית כרבה. ורבותיו שנמנו באושא חלקו בזה ופשוטה היא.

מאן שמעת ליה כו'. אלמא ר"ש צן אלעזר כרזן גמליאל סבירא ליה:
אתרוג קשיא ליה ידא. קשה לען האתרוג ידים ממשמשות זו: **צט**
דחדשים. של לזנה: או **צט דתקופה**. חמה לסוף שלשים של תקופת
טבת נכנס צט על חמה: **היתה שנה מעוברת מהו**. אימתי ר"ה
צט המקוץ לעטפ אל אדר הראשון
שהוא צמקוס צט: **אחר רוב שנים**.
מי שצטו צט: **אמר רבה אתרוג צט**
שנים. שחנטה בששית: **פטורה מן**
המעשר. לקמיה מפרש טעמא דכולה
מילתא: **א"ל אצ"י בשלמא סיפא**.
דקא אמרת צט שציעית שנכנסה
לשמינית פטורה מן המעשר אלמא
נהגה צה קדושה שציעית ומיחייב
לאפקורה והפקרה פטורה מהמעשר
דמשמע דאלות צה בחר חנטה לענין
הפקר שציעית ולענין ציעור נמי
כדקאמרת חייבין ציעור כל הך סיפא
אע"ג דסתרא לה לרישא דקאמרת צט
ששית שנכנסה לשציעית פטורה מן
המעשר והפקר הוא משום שציעית
אלמא בחר לקיטה אזולת צה לענין
שציעית דאי לאו לשציעית נהגה צה
לא הוה מפטרה דהפקרה לשציעית
פטור לה ממעשר דתניא כתיבילתא"ת
ואכלו אציוני עמך ויתרם תאכל חית
השדה (מה חיה אוכלת פטורה מן
המעשר אף אדם פטור הא לא הוה
קשיא לי דלמינא ספוקי מספקא לך
אי אזלינן באתרוג בחר חנטה לענין
שציעית או בחר לקיטה כמו צמעש
ואולת לחומרא לשציעית דאורייתא
היא וספיקא דאורייתא לחומרא: **אלא**
רישא. דסיימת צה פטורה מן הביעור
דקולא הוה: **אמאי דאמרינן זיל בחר**
חנטה. אשמעת לך צה דלא מספקא
לך ומסקנא דרישא וכולה סיפא חד
טעמא הוה דפשיטא לך דבחר חנטה
אוליגן: **אי הכי**. דלא מספקא ולא נהגה
שציעית באתרוג צט ששית: **ספייב**
צמעש. דלאו הפקר הוה: **יד הכל**
ממשמשים צה. נהי דלא מחייב
לאפקורה דלא נהגה צה שציעית מיהו
כל שדות ופרדסות הפקר הן בשציעית
ואין אתרוג זה נשמר צה לצדו ועל
כרחו הכל ממשמשין צו והפקר פטור
מן המעשר: **רז המנוגה אמר לעולם**
שנים. וחייב מפקר דקוין לשציעית
לא נהגה צה ולא הפקרה דמלכא היא
משמוש יד הכל צה איני אלא גזל ואין
הפקר כה פטורה מן המעשר: **מיסיבי**
ר"ש צן יהודה אומר כו' הכי גרסינן
לה בצמקוסא"ת שאין לך שחייב צמעש
אלא אם כן גדל בחיוב ונלקט בחיוב

זכסיפא גרסינן שאין לך שחייב ציעור אא"כ גדל בשציעית ונלקט
שציעית. ברישא דמילתיה יהיב טעמא לפטורא דמעשר לפי שהוליאו
מכלל שציעית צילנות סאלכו צם אחר חנטה לפיכך החוקק ליתן טעם
לדבריו ואשמועי' כרבה דאע"ג דלאו הפקר דמלכא הוה כיון דסוף
סוף יד הכל ממשמשין צה פטורה מן המעשר דלפטורא דציעור לא אכתיב לך
חנטה וסיפא יהיב טעמא לפטורא דמעשר הא אשמעין טעמא דלא חייבוהו חכמים צמעש אא"כ גדל בחיוב ונלקט בחיוב
זוה לא גדל בחיוב: **אא"כ גדל בשציעית ונלקט בשציעית**
כתיב ולא בשמינית: **סיפא קשיא צין לרבה צין לרז המנוגה**. דהא תריויהו בחר חנטה אזלי בשציעית וצט שציעית שנכנסת לשמינית חייבת ציעור
דהא לא פליג רז המנוגה דלרבה אלא צט ששית שנכנסת לשציעית: **תנאי היא**. האי תנא פליג עלייהו ותנא אחרתא קאי כותיהו: **דסניא כו'**
הכי גרסינן בצמקוסא"ת דמסקת שציעית (פ"ד ה"ו) א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים אתרוג אחר לקיטה למעשר ורבותיו נמנו באושא
וגמרו אתרוג אחר לקיטה צין למעשר צין לשציעית: **שציעית מאן דכר שמיא**. דקאמר דלימנו עלה רבותיו אלמא איכא מאן דפליג:

רבה תנאי היא, דתניא א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים אחרתו אחר לקיטתו למעשר, אחר חנטה לשביעית כרבה. ורבותיו שנמנו באושא חלקו בזה ופשוטה היא.

רבינו הנאל
מאי שניא התם (בהוריה)
[בבביריתא] דתנן וליקוהו
דקתני ואם היתה שניה
בכנסת השלישית, ומאי
שניא הכא בבי אחרונא דקמי
אם היתה שלישית בכנסת
לרביעית כול' ופשוטה
היא. פיר' שבט דחדשים
הוא מניין ימות הלכה
שני' ימים לייב חדש.
שבט דתקופה לחשבון
חמה, והם ששה ימים
לייב חודש. ושבת של
חמה נקרא ינוארים בלשון
יוון. פמחים שבאים
ט"ו של שבט (ל שנת
הלכה, בחר מחציו
ומרובו של שבט שנת
החמה. ופשוטה שבט
של חדש הלכה, ואפילו
אם היא שנה מעוברת,
ראש השנה שלו שבט,
בחר רוב שנים אזלינן,
אמר רבה אתרוג בת
שישית שנכנסת בשביעית
פטורה מן המעשר, בחר
לקיטה אזלינן לענין
מעשר, מפני יד הכל
ממשמשים בה, וההפקר
פטור מן המעשר. ופטורה
מן הביעור, דאוליגן
בחר חנטה. והא בת
שישית היא, מיקל
במעשר וביעור. ובה
שביעית שנכנסת לשמינית
חייבת בביעור ופטורה
מן המעשר, ואוקימנא
לחומרא. ורב המנוגה
אמר בת שישית שנכנסת
לשביעית לעולם ששית,
פ"י שחייבת במעשר. ובה
שביעית שנכנסת לשמינית
לעולם שביעית. ואותבתי
הא דתני ר' שמעון בן
יהודה משום ר' שמעון
אתרוג בת שישית שנכנסת
לשביעית פטורה מן
המעשר ומן הביעור, שאין
דבר חייב במעשר אלא
הגדל והנלקט בחיוב, ובה
שביעית שנכנסת לשמינית
פטורה מן המעשר ומן
הביעור, שאין לך דבר
שחייב בביעור אלא הגדל
והנלקט בפטור. קשיא
לרבה. ולרב המנוגה דאמר
לעולם בחר חנטה אזלינן,
קשיא ליה רישא וסיפא,
רישא קתני אתרוג בת
שישית שנכנסת בשביעית
פטור מן המעשר, הגה
בחר לקיטה [אוליגן],
שאין לך נלקט בשביעית
וחייב במעשר. וסיפא
נמי דקתני בת שביעית
שנכנסת לשמינית פטורה
מן הביעור, גם זו בחר
לקיטה אזלינן שאין לך
נלקט בשמינית
וחייבת בביעור. ולא מצא
פירוק. סיפא קשיא לרבה
דאמר בת שביעית שנכנסת
לשמינית חייבת בביעור
[דאוליגן] אחר חנטה,
ומתניתא בני פטורה מן
הביעור קשיא ליה. ופריקי